جو لە روئیای عەرەبی و کوردییدا.. نووسینی: ستیڤان شەمزینی

لەم دوایيانەدا و لەگەڵ بڵاوبوونەوەی راپۆرتەکەی (سایمۆر هێرش لە (نیۆرکەر) لەمەڕ تەواجودی ئیسرائیلییەکان لە کوردستان، میدیا عەرەبییەکان ئەم هەواڵەیان قۆستەوە و بووە ئەرتیکڵێکی گرنگ بۆیان تا دوژمنایەتی گەلی کوردستانی پێ بکەن و شەقامی عەرەبیی هان بدەن بە دژایەتیکردنی کورد، سەرکردایەتی سیاسیی کورد و میدیا حزبیی و سەربەخۆکانیش بێدەنگیان لە بەرامبەر ئەم حەملەی راگەیاندنە هەڵبژارد و هیچ دەنگیان لەوە نەهات، جگە لەو دەنگە نوزەڵەیەی سەرکردایەتی کورد کە جاروبار بە پاکانەکردن بەرز دەبێتەوە. من کارم بەسەر ئەوەوە نییە هەواڵەکەی ئەو رۆژنامەنووسە راستە یان نا، من دەپرسم بۆچی کورد هێندە سڵ لە جولەکە دەکاتەوە؟ بۆچی ئەوەندە پاکانە بکەین لە بەرامبەر عەرەب؟ ئاخۆ ئەمە مافمان هەیە چاودێریی عەرەب بکەین دەستی کێن و دەستی کێ نین یان دەتوانین فشاریان بخەینە سەر چۆن دیپلۆماسیەتی خۆیان دادەڕێژن؟ ئەی کەواتە ئەوان چۆن ئەو مافەیان هەیە؟ لێرەوە هەوڵ دەدەین رۆشنایی بخەینە سەر روئیای عەرەبی و کوردیی لە بەرامبەر جولەکە و کاریگەریی سیاسیی و فەرهەنگی عەرەب لەسەر کورد دەربارەی روانین لە جولەکە.

روانگەی پان ناسیۆنالیزمی عەرەبیی

لە دیدی ناسیۆنالیزمی پەڕگیرانەی عەرەبەوە جولەکە یەکەمین مەترسییە بۆ سەر قەوارەی عەرەب، چوونکە بە بڕوای ئەوان جولەکە لە کەمیندایە بۆیان و دەیەوێ کار لە دەسەڵاتەکانیان بکات و یەکێتی وەهمیانەی عەرەب بەرەو لاوازیی و لەناوبردن ببات. هەرواش کێشەی فەلەستین کە لە راستیدا بووە بە کێشەی هەموو عەرەب ئەو رقەی ئەستوورتر کردووە کە لە بەرامبەر جولەکە هەیانە، بەڵام دەبێ بگوترێ ململانێ و شەڕی جولەکە- عەرەب شەڕێک نییە سەرەتاکانی بگەڕێتەوە بۆ سەرەتای سەدەی بیستەم و کاتی بنیاتنانی دەوڵەتی ئیسرائیل، بەڵکو رەگ و ریشاڵێکی سەدان ساڵە و بگرە هەزار و چوار سەد ساڵەی هەیە، رەنگە لەو ساتەوەختەوە دەست پێ بکات پێغەمبەری عەرەب (محەمەد) جووەکانی (یەسریب) بە نەفرەت دەکات و بە تۆمەتی ناپاکی و پیلانگێڕیی هەر سێ هۆزە جووەکەی ئەو شارە لە زێدی دێرینی

خۆیان وەدەر دەنێ، دیارە ئەمەش لە رەگەی توندوتیژییەوە بووە، هەر بەپێی ژێدەرە مێژووییە ئیسلامییەکانی خۆیان لەو هەڵمەتانەدا سەدان جولەکە"بەنی قورەیزە" زیندە بە چاڵ کراون و ژن و سامانیان بە غەنیمە گیراوە و تاڵان کراوە، دواتریش پێغەمبەر (محەمەد) وەک سەرلەشکری سوپایەکی بەدەوی دڵڕەق چەتە سەر تاراوگەکەیان لە قەڵای خەیبەر، لەوێش کوشت و بڕی لێکردوون و بە ناچاریی ئەوە جێگایەشی پێ بەجێهێشتوون.

ئەمە دەریدەخات ئەو ململانێیە ریشە و باکگراوندێکی مێژوویی هەزار و چوارسەد ساڵەی هەیە و هەنووکەش هەمان شت بە ناوی کێشە و دۆزی فەلەستینەوە درێژەی پێدەدرێت، لە بە تێگەیشتنی من دەوڵەتانی عەرەبی هەر خۆیان رێگرن لە بەردەم چارەسەربوونی قەیرانی عەرەب-ئیسرائیل بە رەگەی ئاشتی، چوونکە مانەوە و رەوایی سیاسیی دەوڵەتەکانیان بەندە بە مانەوەی ئەو کێشەیەوە. ئەوان (واتە دەوڵەتە عەرەبییەکان) دەوڵەتگەلێکن بە ناوی پاراستنی خاکی عەرەب و بەرگرییکردن لە ناسنامەی عەرەبیی فەلەستین کۆنترۆڵی دەوڵەتیان کردووە بەشێوەیەکی دیکتاتۆریی و پادشایی رەها، لەسەرێکی ترەوە لەگەڵ چارەسەربوونی کێشەی فەلەستیندا کە دەبێتە هۆی کرانەوەی دەروازەی دیموکراتی لە ناوچەکەدا، فاکتەرێکی بەهێز دروست دەبێ بە لە بەرێک هەڵوەشان و پووچەڵبوونەوەی ئەو بنەما و پاساوانەی رەوایی داوە بە دەسەڵاتی درێژخایەن و دیکتاتۆریانەی دەوڵەتانی عەرەب.

ئەوساش شەڕەکە دەچێتەوە نێو ماڵی عەرەب خۆی، واتە شەڕی دیموکراتیزەکردنی ناوخۆ و چارەسەرکردنی کێشە و گرفتە جیاجیاکانی کۆمەڵانی خەڵک و هەوڵدان بە بنیاتنانی کۆمەڵێکی مەدەنی و ئاسایی کە تیایدا هاووڵاتیان ماف و ئازادییەکانیان دەستەبەر بکرێ و بە یاساش زامن بکرێ، ئەو کات تاکی عەرەبیی ئامادە نییە ئازادیی و مافە سەرەکییەکانی دوا بخات، چوونکە هیچ هۆکارێکی ماقوڵ و بابەتی بەدیناکات بۆ ئەو دواخستنە. بە هیچ پاساوێکیش ملکەچ نابێ تا دەوڵەت خەمساردانە بە دیار مافە خوراوەکانییەوە بوەستێ، لەم حاڵەتەدا تاکی عەرەبی خۆی رادەپسکێنێ لە ستەمکاریی دەسەڵات و داوای ماف و ئازادییە کەسییەکانی خۆی دەکات، دەوڵەتانی عەرەبیش بە خۆدزینەوە لەمە و خەفەکردنی دەنگە ناڕازییەکان هەمیشە تاکەکانی گەل بە دوژمنێکی هەمیشەیی و داتاشراو دەترسێنن و زوو زووش وەبیریان دەخەنەوە، لەم نێوەندەشدا چاکترین و نزیکترین دوژمنیشیان هەڵبژاردووە بۆ ئەم کارە، ئەویش گەلی جولەکە و دەوڵەتی ئیسرائیلە.

روانگەی پان ئیسلامیزم

ئیسلامگەراکان کە توخمێکی بنەڕەتیی و بەهێزی جووڵانەوەی ناسیۆنالیستی عەرەبن، بە دید و شێوەی تر لە دیدی ناسیۆنالیزم کاریگەریان هەیە لە قووڵکردنەوە و وێناندنی شەیتانیانەی جولەکە، ئیسلامگەراکان کە نوێنەرایەتی جەمسەری کۆنسەرڤاتیزمی کۆمەڵ دەکەن و بەرگریی لە عادات و نەریتی کلاسیکی و باوی عەرەبی دەکەن و وەک نەریتی ئیسلام دەیبیننەوە، بەردەوام لەسەر ئەم وەترانە کار دەکەن و ئیحساساتی تاکی عەرەبی بە دوژمنایەتی جولەکە دەوروژێنن.
روونتر بڵێین، بۆ نموونە ئیسلامگەراکان دەزانن کۆمەڵی عەرەبی بە توندیی پابەندە بە چەمکی ئەخلاقەوە، دیارە ئەخلاقیش لە روئیای تاکی عەرەبیدا بەستراوەتەوە بە جەستەی مرۆڤ و ممارەسەی سێکسەوە، ئیسلامگەراکان دێن پڕوپاگەندەی ئەوە بڵاو دەکەنەوە جولەکە و زایۆنیزم لە پیلانی بەردەوامدان بۆ دروستکردنی فەسادێکی ئەخلاقیی لە کۆمەڵگە ئیسلامیی و عەرەبییەکاندا.
جگە لەوەش ئیسلامگەراکان بەو پاساوەش رۆشنبیریی و شارستانی رۆژئاوا رەت دەکەنەوە کە سترەکتەری ئەو رۆشنبیرییە جولەکەی لە پشتەوە وەستاوە! ئەمەش مانای وایە رۆشنبیرییەکی لە خشتەبەرە، (د.فەرەج عەلی فۆدە) نموونەیەکی جوان لەم بارەیەوە دەهێنێتەوە کە چۆن ئیسلامگەراکان دەیانووت جولەکەکان دەڵێن مارکس و داروین و فرۆید هەرسێکیان لە خۆمانن و بۆ بەلادارێبەدنی خەڵکانی تر دروستمان کردوون!. ئیسلامگەراکان بەرگ و پۆشاکی ئاینیی دەکەن بە بەری کێشەی نەتەوەیی و جوگرافیی نێوان عەرەب- جولەکە، ئەوانەی لە ئۆرشەلیم خۆیان بە کاروانی سوپا و هاووڵاتیانی سڤیلدا دەتەقێننەوە بە هاواری (اللە اکبر) کارەکە ئەنجام دەدەن و بە ئەرکێکی ئەخلاقی و ئاینیی دەزانن و وەک شەهیدبوونیش چاو لەو وەحشیگەرییە دەکەن.
ئیسلامگەراکان تەگەرەی یەکەم و سەرەکی و دیاری شکستپێهێنانی هەوڵ و هەنگاوەکانی ئاشتین، ئەوان لە هەر چوار لای دنیای عەرەب و ئیسلامییەوە بە ناوی فەلەستین و دوژمنایەتی جولەکەوە هاریکاریی ماددیی و لۆجیستی دەکرێن. هەر لە بەرئەوەشی ئیسلامگەراکان بە چەشنی دەوڵەتە عەرەبییەکان رەوایی و شەرعیەتیان لەو کێشەیەوە وەرگرتووە، مانەوە و بوونیان بەستراوەتەوە بە بوون و مانەوەی کێشەی عەرەب- ئیسرائیلەوە. راستییەکی حاشا هەڵنەگریش هەیە ئەگەر دوژمنایەتی جولەکە و رۆژئاوا (کە بە لای ئەوانەوە داینەمۆکەی جولەکەیە) نەمێنێ ئیسلامگەراکان ناتوانن بە تەنیا یەک خولەکیش لە ژیاندا هەناسە بدەن، کەواتە ئیسلامگەراکان شەڕی مان و نەمانی

خۆیان دەکەن.

بیردۆزی موئامەرە و عەقڵی کلاسیکی عەرەبیی

بەشێک لە رۆشنبیرانی عەرەب، ئەوانەی ناسیۆنالیزمی پێگیرانە بەرچاوی لێ نەکردوون دەرکیان بەوە کردووە یەکێک لە ئیشکالییەتە ناوەکی و سایکۆلۆژییەکانی گەلی عەرەب وێنەکێشانی دوژمنێکی یۆتۆپی و وەهمییە، ئەم جۆرە ترسەکە و بۆتە بەشێک لە ئەقڵ و ئایدیا و بیرکردنەوەی گشتیی عەرەب، هەر ئەم ئیکشالییەت و عەقڵییەتە کلاسیکییە وای لێکردوون بە چاوێکی دوژمنکارانەوە سەیری هەموو ئەوانی تری غەیرە عەرەب بکەن و بە مەترسیی لەسەر خۆیان لە قەڵەمی بدەن، ئەم ئیشکالییەت و فۆبیایە زیاتر بەرامبەر بە ئیسرائیل و رۆژئاوا و لۆبی جولەکە لەوە دورست کراوە، هەر وەک بە بەرجەستەیی دەیبینین عەرەب لە خەیاڵدانی خۆیدا جگە لە وێنایەکی ئەهریمەنانە ناتوانێ تابلۆیەکی تری جولەکە و رۆژئاوا ببینێت، ئەم گرێ دەروونییە ئاڵۆزە لە هەموو چەوەکانی ژیانی سەرجەم ئەندامانی گەلی عەرەب رەنگی داوەتەوە و رەگی داکوتیوە.

بە پێی تێگەیشتنی هەندێک لە رۆشنبیرانی عەرەب بە تایبەتی ئیسلامییەکانی چەشنی (سەید قوتب و محەمەد قوتب و فەتحی یەکون و عەفیف عەبدولفەتاح تەبارە و تاد..) جولەکە لە هەوڵی بەردەوامدایە و داوی بەردەوام دادەنێ بۆ لەناوبردنی عەرەب و ناشیرینکردنی رووی ئاینی ئیسلام. لە راستیشدا زۆر پێم سەیر بوو کاتێک ئەوەم خوێندمەوە عەرەبەکان نەسرانییەت (بەپێی وتەی ئەوان) بە بەشێک لەماسۆنییەت حسێب دەکەن و ماسۆنییەتیش بە لقێکی کارای زایۆنیزم لە قەڵەم دەدەن!!، چوونکە ئەمە شتێکە ناچێ بە عەقڵی هیچ کەسێکدا کە دوو ملیار مەسیحی لە جیهاندا داردەست و شاگردی ٨-٩ ملیۆن جولەکە بن، ئەمە هەر وەک ئەوە وایە بڵێین فڵانە کوڕە حەوت ساڵە لە باوکی بە تەمەنترە.

ئەم بیردۆزی موئامەرەیە کە لەوانەیە کەمترین حەقیقەتی تێدا بێت لە واقیعدا دەوڵەتە عەرەبییەکان و ئیسلامگەراکان بە مەبەستی درێژکردنەوەی بوونیان لە بەرهەمهێنانەوەی بەردەوامیدان، ئەوان ناتوانن بەبێ داتاشینی دوژمن بژین، چوونکە دوژمن دروستی کردوون و شەرعییەتی بەبوونیان داوە. لەوانەیە هەندێک رەوایی هەبێت لەو رقە ئەستوورەی عەرەب بەرامبەر جولەکە هەیەتی، بەڵام دیسان دەبێت هەما بە ئەوە بکرێ ئەوە دەوڵەتانی عەرەب نان بەم مەسەلەیەوە دەخۆن و خەڵکی بێ ماف و بێبەش لە سەرەتاییترین ممارەسەی ئازادیی، سەرقاڵی ئازادیی فەلەستین دەکەن و بە تلیاکی هەبوونی موئامەرەی دەرەکی

نەشە و سەوداسەرییان دەکەن تاکو نەزانن چی دەگوزەرێت لە ژێر سایەی دەسەڵاتی ملهوڕ و تۆتالیتاریی سەرانی عەرەبدا، تا ئاگادار نەبن چۆن سەروەت و سامانی وڵاتەکانیان لە خزمەتی سەرانی دەسەڵاتدا تێخشان و پێخشان دەکرێت.
سەددام حسەین یەکێک لەو سەرکردانە بوو دەیویست لە ڕێگەی بەکارهێنانی کێشەی فەلەستین و سەفسەتەی هەبوونی پیلانی بەردەوامی جولەکە لە دژی عەرەب ببێتە سیمبولێکی نەتەوەیی و گشتگیری عەرەب، هەر بە ناوی پاراستنی یەکێتی عەرەب و موئامەرەی ئیمپریالیزمی کۆی شەرعی زایۆنیزم شەرعیەتی دابوو بە دەسەڵاتی سەرکوتکارانەی خۆی، هەر ئەمەش وای لێکرد بەو هەموو ستەمکارییەی خۆیەوە زۆرترین هەوادار و لایەنگری هەبێت لە هەر چوار لای عەرەبییەوە و ئێستاش بەشێک لەوانە بە ناوی (موقاوەمە)وە لە عێراق دژ بە هاوپەیمانان دەجەنگن. ئەرکی ڕۆشنبیرانی عەرەبە هەوڵبدەن بە گێڕینەوەی ئەو خەیاڵدانە عەرەبییەی بە وەهمی دوژمن و بیرۆکەی موئامەرە ئاخنراوە، وەلێ ئەمە پێویستی بە زەمەن و شۆڕشێکی سەرتاپاگیر هەیە، بەڵام کاری نەکردە نییە، ڕۆشنبیرانی عەرەب لەسەر شانیانە کۆمەڵەی عەرەبیی بەو ئاقارەدا بەرن بە چاوی لۆژیک تەماشای دەوروبەری بکات نەک بە چاوی گومان و رق و گرێی دەروونییەوە.

جولەکە لە بەردەم چاویلکەی کوردییدا

ئەگەر بە چاویلکەی کوردیش لە جولەکە بڕوانین ڕەنگبێ لای ئەمەش هەمان ئیشکالییەت هەبێ لەلای عەرەبەکان هەیە، چوونکە باکگراوندی ئەقلییەت و ڕۆشنبیریمان عەرەبییە "هیچ نەبێت لە باشوور"، یان بە مانایەکی تر هزر و ڕۆشنبیریی و خەیاڵدانمان گەمەکردنە لە بازنە و خولگەی عەقلییەتی عەرەبی و درێژکراوەی ئەوە. لە دیدگای تاکی کوردیشەوە جولەکە هەردەم وێنایەکی قێزەون و ناشیرینی هەبووە و هەرچی خوو و ڕەوشت و ئەدگاری ناشیرینی وەک ترسنۆکیی و بەدفەساڵیی و خۆپەرستیی و بێ ئابڕوویی هەیە دراوەتە پاڵیان. ئەگەر سەیری هەندێ رستە بکەین خەڵک لە ژیانی ڕۆژانەیدا بەکاریدەهێنێ ئەو راستییەمان لەلا ئاشکراتر دەکات، لە کوردەواریدا دەوترێت (خۆ من جولەکە نیم!!!) ئەم رستەیە لە کاتێکدا بەکار دەبرێت قسەکەر تاوانێک یان ناهەقییەکی بەرامبەر ئەنجام بدرێت، عەرەب وتەنیش (والعکس الصحیح) واتە ئەگەر جولەکە بوومایە شایستەی ئەوە بووم ئەو تاوانەم بەرامبەر بکرێت!!، ئەمەش ڕەوایدانە بە ئەنجامدانی هەر کارێکی نەگەتیف بەرامبەر بە جولەکە، بێگوومانیش ئەمە زادە و هەڵقووڵاوی عەقڵی کلاسیکیی و داخراوی کوردییە هەروەک وتمان

بارگاوییە بە پان ئیسلامیزم و ناسیۆنالیزمی عەرەبی. ئەمە هەمان ئەو راسیزمەیە هۆلۆکۆستی دروست کرد و هیتلەری بەرهەم هێنا لە ئەوروپادا.
نەزعەیەکی تری بە مانای ئاریاییەکان و نەتەوە هیندۆ ئەوروپییەکان هەیە ناوی ئەنتی سامیزمە، بە شێوەیەکی هەمەجی و عەفەویی لەلای تاکی کوردیش بوونی هەیە. بەڵام کاتی پرسیارە دژە باوەکەیە، ئەویش ئەوەیە بۆچی ئەمە وەک کورد پابەندین بە راددەی پەیوەندیی عەرەب بە جولەکەوە؟ ئەوان ئەگەر شەڕێکی مێژوویی و خوێناویی لە نێوانیاندا هەیە ئەی ئەمە چیمان هەیە؟ ئەگەر جولەکە بەوە تاوانبار دەکەین بەوەی دەستی هەبووە لە پیلانی نەگریسانەی ساڵی ١٩٧٥ی جەزائیر بە هەرەس پێهێنانی جووڵانەوەی رزگاریخوازی کوردستان، ئەی بۆچی پاساوی ئەو تاوانە بدەینەوە، کورد و سەلاحودینی ئەیوبی سەرکردەی کورد لە میانەی جەنگی دژی “خاچپەرستەکان”دا، ژمارەیەکی زۆری جولەکەشیان لەناو بردووە و لە زادگەی رەسەنیان لە فەلەستین دەریانپەڕاندوون.؟. کاتی ئەوەش هاتووە کورد لەلای خۆیەوە چاو بخشێنێتەوە بە روئیای کلاسیکی خۆیدا لە بەرامبەر جولەکە، چوونکە ئیمڕۆکە چانسێکی باش لە بەردەم هەردوولادا هەیە زیاتر لێک نزیک ببنەوە و پەیوەندیی هاوبەش دروست بکەن.

لێکچوون

زۆر کارەسات و رووداوی تراژیدیی هاوبەش لە نێوان کورد و جولەکەدا هەیە. هەردوولا “دوو کەمینە” بوون لە ژێر دەسەڵاتی عەرەبدا ستەمیان لێکراوە و کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی بێدەنگیی لێکردووە، ئەوانیش هەروەک کورد تا سەرەتای سەدەی بیستەم بە دەست و پشت و پەنا بوون و تەنانەت بە چیاش بوون، هۆلۆکۆست پرۆسەیەکە هەر لە ئەنفال دەچێت، ئەو دوو پرۆسەیە هەر ناوەکانیان جیاوازە ئەگەرنا لە واقیعدا یەک شتن، ئەویش قڕکردن و جینۆسایدکردنە، جولەکە بە عەقڵ و بیر و توانای ئابووریان توانییان سەرکەوتن بەدەست بهێنن لە کاتێکدا تا سەرەتای سەدەی بیستەم بە پشت و پەنا بوون، تەنانەت خەونەکەی “هەرتزل” وەک یۆتۆپیا دەبینرا. کوردیش تەنیا بە بازووی خۆی هەوڵیداوە، بەڵام لە دەستایەتی و پشتگیرییدا دەیان ساڵە دواى جولەکە ئاوەی لەدرایەوە هەرچەندە ئەو ئاوەدانەوەیە بەو شێوەیەی جولەکەکان نەبوو. جولەکەکان قوربانیانی دەمارگیریی و راسیزم و ستەمی نەتەوە سەردەستەکان بوون، کوردەکانیش قوربانی هەمان شتن، جولەکەکان هەموو رەگاکانی لە ناوبردنیان لەسەر تاقیکرایەوە،

کوردیش هەر بەو جۆرە هەوڵی لەناوبردنی درا (ئەنفال و کیمیاباران شاهیدە) کەواتە بەبێ ویستی هیچ لایەک کۆمەڵێک رووداوی مێژوویی وەکچوو هەیە لەنێوان کورد و جولەکەدا.

بەرژەوەندیی هاوبەش

کورد ئێستا لە قۆناغی ئاوەدانکردنەوە و بنیاتنانی قەوارەی خۆیدایە و پێویستی زۆری بە دەستایەتی و گرێبەندی هاوبەش لەگەڵ دەوڵەت و گەلانی تردا، بە حوکمی ئەوەی هەڵکەوتەی جوگرافیای کوردستان کەوتۆتە نێوان چەندین دەوڵەتی نەیار و داگیرکەر کە ئامادە نین مافی کورد لە چوارچێوەی وڵاتەکەیدا بە رەسمی بناسن چجای ئەوەی لەسەر ئاستێکی باڵا گرێبەند و پڕۆژەی هاوبەشیان هەبێت، پێویستە کورد بە دوای دەست و دەوڵەتی تردا بگەڕێت، یەکێکیش لە دەوڵەتە هەرە نزیکەکان لە کوردستانەوە ئیسرائیلە. بە بەراوورد بە دەوڵەتانی تری رۆژهەڵاتی نێوین ئیسرائیل تاکە دەوڵەتی دیموکراتی و پێشکەوتووە لە ناوچەکەدا و دواڕۆژێکی رۆشن و ئاسۆیەکی گەشیش هەیە لە بەردەمیدا.
هەردوولا دەتوانن پێکەوە گرێبەندی بازرگانی و ئابووری ببەستن و پەیوەندیی نزیک و دەستانەیان لەگەڵ یەکتر هەبێت!، ئەمەش کاریگەریی راستەوخۆ دادەنێت لەسەر باری سیاسیی و ئابووری کوردستان بە تایبەتی کە جولەکەکان خاوەنی سێ لەسەر چواری سەرمایەی هەموو جیهانن و خاوەنی بەهێزترین عەقڵییەتی بازرگانی و ئابووری بازاڕن. لە بواری زانست و تەکنەلۆژیادا جولەکە یەکێکن لە نەتەوە پێشەنگەکان، لە بواری سیاسیشدا لۆبی جولەکە بە تایبەتی لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا خاوەنی دەسەڵاتێکی بەرفراوانە و کاریگەریی و قورسایی خۆیانیان هەیە. دوای ئەوەش مەرج نییە کورد بە تەنێ لەگەڵ ئیسرائیل پەیوەندیی دەستانەی هەبێت و گرێبەندی لەگەڵ ببەستێت، بەڵکو پێویستە لەگەڵ چەندین وڵاتی تر پەیوەندیی دەستایەتی و بازرگانی و کۆنتراکتی ئابووری و سیاسیی هەبێت، نەک کورد پەیوەندیی لەگەڵ جولەکە بکاتە قوربانی ویستی عەرەب و ئاوەزی کۆنسەرڤاتیزمی کوردەواریی.

دۆسێی فەلەستین و ئەدەبی بەرگریی کوردیی

ئەو دیمەنە توندوتیژانەی لە رێی شاشەی (تی ڤی)یەکانەوە دەیبینین گەلێک راستن کە سەربازانی جولەکە بە چ جۆرێکی هەقانە سەرکوتی خەڵکی فەلەستین دەکەن، وەلێ ئەم حاڵەتانە پەرچەکردارە نەک کردار، بەڵام هێشتا ئەمە مانای شەرعیەتدان نییە بەو دڵڕەقییەی ئەرتەشی

ئیسرائیل. ئەدەبی بەرگریی کوردیی پایە و ڕەگەزێکی هەرە سەرەکی پێکهاتووە لە ئەدەبی دیفاعکردن لە فەلەستین جا لە شیعر و چیرۆکەوە بیگرە تاکو دەگات بە نۆڤلێت و ڕۆمان. هەروەها چەندان شۆڕشگێڕی کورد لە کوردستانەوە چوونەتە فەلەستین و دیفاعیان لەو وڵاتە کردووە، دروست بە پێچەوانەوە هەر فەلەستینییەکان بە تایبەتی ئەوانەی لە عێراق بوون دوژمنی سەرسەختی کورد بوون،. بڕوانن کاتێک مامۆڕیشە چەتە فەلەستین، سلێمانی لە ژێر حوکمی "ملازم محسین"ی فەلەستینیدا تاریکترین و ڕەشترین ڕۆژانی چەوساندنەوەی تێدا گوزەراوە. یان ئەو کاتەی شێرکۆ بێکەس قەسیدەی بۆ ئەریحا و کەرتی غەززە دەنووسی چەشنی غەسان کەنفانی، شاعیرە فەلەستینییەکان بە شکۆی دیکاتۆرێکی وەک سەدامدا هەڵیاندەدا.
لە ئاستی ڕۆشنبیرانیشیاندا ئەوەتا (ئیدوارد سەعید) وەک لیبرالترین ڕۆشنبیری فەلەستینی، نکۆڵی لەوە دەکرد عێراق بە چەکی کیمیایی و قەدەغەکراو لە هەڵەبجەی دا بێت. لەلایەکی ترەوە ئەو مەرگەساتانەی بەسەر کورد هاتووە لە عێراق و ئێران و سوریا و تورکیا چەند جار زیاترە لەوەی فەلەستین، کەسێک نەبوو دیمەنی تراژیدیاکانی کورد بخاتە بەردەم ویژدانی مرۆڤایەتی و کۆمەڵەی نێودەوڵەتی، لوتکە و یەکێتی عەرەب بێدەنگی دایگرت، سەرانی وڵاتانی ئیسلامی دەمی خۆیان دووری، بگرە نەک هەر داکۆکییان لێنەکردین، بەڵکو وەک دوژمنی خوا و ئیسلام چەپڵەیان بۆ مەرگی هەزارانمان لێدا و لەسەر ئێسک و پروسکی ئەنفال زەماوەندیان سەدامی قەعقاع دەگێڕا.

کۆمەڵەی دۆستایەتی و هاریکاریی

یەکێک لەو کەناڵە گرنگانەی پەیوەندیی نێوان گەلان و نەتەوە ژێر دەستەکان دامەزراندنی کۆمەڵە و یانەی دۆستایەتی و هاریکاریی و یەکترناسینە، ئەمەش بۆ دروستکردنی فیدراسیۆنێکی فراوان لە نێوان ئەو گەلانەدا بۆ بەگژاچوونەوەی ستەم و توندوتیژیی لەسەر هەریەکێکیان، هەروەها دەبێتە ڕایەڵێکی بەهێز بۆ تێگەیشتن لە دۆخ و باری سیاسیی و ئابووری و کولتووریی هەر یەکێک لەو نەتەوە و کۆمەڵگانە، بۆ زیاتر سوود وەرگرتنیش لە ئەزموونی سیاسیی و فەرهەنگی یەکتر و لێک نزیکبوونەوەی زیاتر لە پێناوی ئامانجی هەر لایەکدا. ئەمەش لە کوردستان هەلومەرجی دروستکردنی کۆمەڵە و یانەی لەم جۆرە هاتەتە پێشەوە یان بە مانایەکی زەرورەتی ئەو یانە و کۆمەڵانە هاتەتە پێشەوە.
یەکێکیش لەو گەلانەی دەبێت لە لیستی یەکەمدا بێت بۆ هەڵبژاردنی

لەلایەن کوردەوە گەلی جولەکەیە، جگە لە جولەکەش هەقوایە ئەم هەنگاوە پەل بهاوێت بۆ لای گەلانی تری وەک ئەرمەن و ئاسوری و ئازەر و بەلوج و ئەمازیغی تاد.. هەموو ئەمانەش کارتێکردنیان هەیە لە گەشەینەوەی دید و بۆچوونەکان و سوودوەرگرتن لە شارستانێتی و کەلەپوور و مێژووی یەکتر، لەم چوارچێوەیەشدا کورد دەتوانێت سوودێکی زۆر وەربگرێت لە ئەزموونی جولەکە لە پێناو دروستکردنی دەوڵەت و پڕۆژەی نەتەوەسازییدا، دەتوانێت هەموو ئەو ئالییەتانە بناسێ بوونە مایەی رابوونی گەلی یەهودیی و سەرهەڵدانی بیری نەتەوایەتی لەلایان.

دانپیانانێکی شەخسیی

لەم چاپتەرەدا دەمەوێ دانپیانانێکی شەخسی خۆم بخەمەڕوو ئەویش ئەوەیە: من وەک تاکێکی کورد جولەکەم خۆشدەوێت (هەرچەندە ئەم وشەیە زۆر میللی و کلاسیکییە چوونکە لە سیاسەتی هاوچەرخدا دوو شت بوونی نییە: خۆشەویستی و مەراق)، بەڵام من جولەکەم خۆشدەوێ وەک ئەوەی ئەوان پێشەنگی زانست و فەلسەفە و مەعریفە بوون، ئەوان توانییان بە ژیریی و دانایی خۆیان هاوڕەگەزەکانیان لە هەر چوار لای گێتی لە ژێر چەتری نیشتمانێکی نەتەوەییدا کۆبکەنەوە، من (هەرتزل)م خۆشدەوێت و حەزم دەکرد ئەو سەرکردەی من بوایە لە بری ئەو هەموو سەرکردە زۆرانەی کە هەر یەکەی چەند ڕۆژێکی ساڵە بۆ یادکردنەوەیان کراوەتە پشووی فەرمی و هیچیشیان بۆ کورد نەکردووە، حەزم دەکرد (مەناحیم بیگن) سەرۆکی وڵاتەکەم بوایە نەک ئەوانەی دەستیان سوورە لە خوێنی یەکتردا. مرۆڤایەتی قەرزاری جولەکەیە و چاکەیان هەیە بەسەر هەر یەکێکمانەوە، لەوە زیاتریش ڕەنگبێ جولەکە و هێزی جولەکە وای کردبێت ئەمڕۆ لەم بەشە نیشتمانەی خۆماندا وەها بە ئارامی و سەربەستی بژین، نازانم وایە یان نا؟ بەڵام زۆر گومانم هەیە جگە لە جولەکە بەرگریکارێکی ترمان هەبێت.

---

*ئەم وتارە بە دووبەش لە ژمارەکانی (١-٢)ی ڕۆژنامەی (میدیای کورد) لە ڕۆژانی ١١و٢٧ی مانگی ئازاری ٢٠٠٥ بڵاوبووەتەوە. پاشتر لە بەرگی دووەمی کتێبی (قوتووی عەتار)دا بەشێوەی کاغەز دووبارە بڵاوکراوەتەوە لەلاپەڕە ١٦٧-١٧٧.

دوای نەزدە ساڵ بەسەر بڵاوبوونەوەی ئەم وتارە ڕۆژنامەوانییە هێشتا رق بەرامبەر بە جوو (ئەنتی سیمیتیزم) لەوپەڕی قووڵپی

خۆیدایە منیش بە پێویستمزانی دووبارە هەمان دید و روانگە بخەمەوە بەرچاو.

No. (1) First Year Fri. 11-3-2005

جولەکە لەڕوئیای عەرەبیو کوردیدا